

Inleiding

De scholen van de Alliantie Voortgezet Onderwijs geven prioriteit aan het verzorgen van onderwijs in een veilig schoolklimaat waarin we respectvol met elkaar omgaan. Uitgangspunt is dat iedere leerling en medewerker zichzelf mag zijn en iedereen zich zo optimaal mogelijk kan ontwikkelen, ongeacht culturele achtergrond, religie of seksuele geaardheid.

Pesten hoort niet thuis in een veilig schoolklimaat, dat tolereren we niet. Vroegtijdig signaleren is van groot belang, maar nog belangrijker vinden wij dat pesten wordt voorkómen door het scheppen van een positief werkklimaat waarin leerlingen en medewerkers kunnen groeien. Als pesten wél gebeurt treden we stevig op tegen de daders.

In dit protocol beschrijven we hoe we pesten willen voorkomen (preventieve aanpak) en hoe we handelen als pesten toch voorkomt (curatieve aanpak). In de bijlagen een aantal adviezen voor ouders en docenten.

Pesten of plagen

Plagen is een normaal verschijnsel. Ieder kind wordt wel eens geplaagd of plaagt zelf. Plagen vindt plaats op basis van gelijkwaardigheid en is vriendschappelijk bedoeld. Pesten is iets anders. Bij pesten wordt een slachtoffer uitgezocht om de baas over te spelen. De dader gebruikt zijn of haar macht om het slachtoffer te vernederen, te kleineren, te slaan of uit te schelden.

We hanteren de regel dat degene die het ondergaat, bepaalt of het vertoonde gedrag gewenst is of niet meer. Degene die het ondergaat bepaalt dus of er sprake is van pesten. Wat voor de één een vorm van ongewenst gedrag is, hoeft dat voor de ander niet te zijn. Wat voor de één een grapje of een plagerijtje is, kan door de ander als enorm vervelend of kwetsend ervaren worden. Wat misschien niet persoonlijk bedoeld is, kan iemand direct raken. Het wordt een probleem als je er samen niet meer uitkomt.

Vaak is er ook een groepje kinderen, dat met de dader meedoet, de meelopers, die bijvoorbeeld bang zijn voor gezichtsverlies of om zelf het slachtoffer te worden.

Preventieve aanpak

1. Tijdens de eerste twee weken van het schooljaar bespreekt de mentor gedragsregels met de leerlingen. Per leerjaar worden deze gedragsregels afgesproken; hierbij is een positieve formulering het uitgangspunt.
2. De gedragsregels worden tijdens mentorlessen regelmatig aan de orde gesteld, telkens in andere bewoordingen (buitensluiten, anders zijn, acceptatie van verschillen,

- verhuizen, vriendschap, veiligheid, omgaan met elkaar, rollen in de groep) en ook met gebruikmaking van verschillende werkvormen.
3. Het voorbeeldgedrag van de docent in de les en van de medewerkers van de school is belangrijk. Onze medewerkers moedigen acceptatie van verschillen aan, respecteren leerlingen in hun eigenheid en nemen duidelijk stelling tegen agressief gedrag.
  4. In en rond de school worden leerlingen door alle medewerkers, ook positief, op hun gedrag aangesproken.

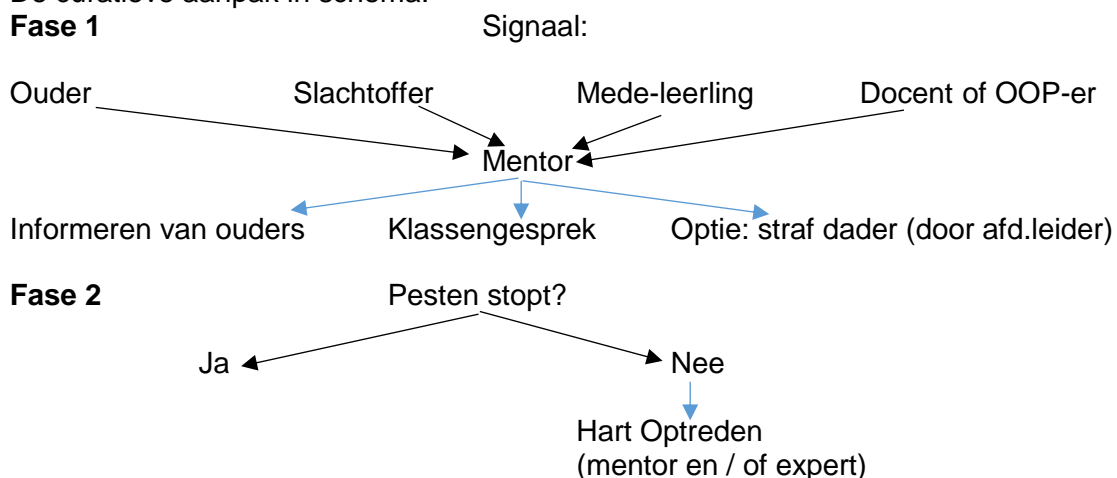
Curatieve aanpak

Als er in een klas een onveilig klimaat heerst, zal de mentor de klas eerst nogmaals confronteren met de regels en gesprekken voeren aan de hand van incidenten. Met de docenten en met de klas zelf worden opnieuw zeer heldere regels afgesproken. De docenten spreken met elkaar af de klas heel consequent te houden aan de afspraken. Afhankelijk van de ernst van de situatie kan de afdelingsleider besluiten een straf op te leggen aan de dader(s).

Hart Optreden

Bij pestproblematiek of uitsluiting wordt de aanpak 'Hart Optreden' ingezet. Binnen deze methode wordt een groep leerlingen verantwoordelijk gemaakt voor het welzijn van iedereen in de groep; die selectie bestaat uit ca. 10 leerlingen waaronder het slachtoffer en de dader(s). In een groeps gesprek onder leiding van de mentor of een expert vertelt het slachtoffer over zijn/haar gevoelens en behoeften. De groep bespreekt hoe in de behoeften van het slachtoffer kan worden voorzien en maken daarover concrete gedragsafspraken, b.v. als we het slachtoffer tegenkomen, kijken we niet weg maar groeten. Ouders worden door de mentor op de hoogte gehouden van de voortgang en zo nodig betrokken bij de aanpak. Deze groepsaanpak is de beste bewezen methode om pesten effectief aan te pakken. Er wordt met behulp van gesprekken groepsgewijs gewerkt waarbij de groep verantwoordelijkheid krijgt in het zorgen dat iedereen in de klas zich veilig voelt. Alle mentoren in de onderbouw hebben een training Hart Optreden gevolgd. Bij ons op school zijn daarnaast twee experts opgeleid: dhr. Arthur Mutsaers en mevr. Nicole Hamers. De mentoren kunnen bij hun terecht met vraagstukken en hulp bij de aanpak.

De curatieve aanpak in schema:

Fase 2 wordt herhaald totdat het pesten gestopt is.

Bijlage 1: Informatie voor ouders van gepeste kinderen.

Wat kunnen signalen zijn?

- Niet meer naar school willen.
- Niets meer over school vertellen.
- Nooit meer andere leerlingen mee naar huis nemen of niet meer bij anderen gevraagd worden.
- Slechtere resultaten op school dan vroeger.
- Veranderd gebruik van social media
- Vaak dingen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen.
- Vaak hoofdpijn of buikpijn hebben.
- Niet willen gaan slapen, vaker wakker worden of nachtmerries hebben.
- Niet alleen een boodschap durven doen.
- Niet meer naar een club willen/ durven gaan.
- Bepaalde kleren niet meer aan willen.
- Thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn.
- Zelf blessuren creëren om niet naar school te hoeven.

Wat ouders/ verzorgers zelf kunnen doen:

Als het pesten niet op school gebeurt maar op straat, kunt u contact zoeken met de ouders van de dader vragen er met hun kind over te praten. Gebruik daarbij als argument dat elk kind op straat veilig moet kunnen zijn. Niemand zal dat ontkennen. Houdt er wel rekening mee dat iedere ouder in principe voor zijn eigen kind opkomt en met de mogelijkheid dat men het probleem gaat ontkennen.

- Praat erover met uw kind. Neem uw kind serieus en zeg dat u met anderen gaat proberen het pesten te stoppen.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de mentor bespreken.
- Waarschuw uw kind dat het pesten niet meteen ophoudt als er beter op wordt gelet. Pesten is soms een gewoonte geworden, die moeilijk af te leren is.
- Houd het onderwerp bespreekbaar, informeer regelmatig hoe het gaat.
- Als u van uw kind er met niemand over mag praten, steun dan uw kind, geef achtergrondinformatie en maak duidelijk dat de school het zorgvuldig zal aanpakken. Voordat u dit belooft, is het raadzaam de school te vragen of men dit probleem ook daadwerkelijk zorgvuldig aanpakt.
- Beloon uw kind en help het zijn/ haar zelfrespect terug te krijgen.
- Houd de communicatie open, blijf in gesprek met uw kind. Doe dat niet met een negatieve insteek, maar geef adviezen om aan het pesten een einde te maken. Een negatieve manier van vragen is bijvoorbeeld; "wat is er vandaag weer voor ergs gebeurd?"
- Houd regelmatig contact met de mentor van uw kind.
- Als uw kind echt lijdt onder het pesten wat ten koste gaat van het zelfvertrouwen, kan hulp van een deskundige nodig zijn. Schuw niet om contact op te nemen met Schoolmaatschappelijk Werk.
- Houd het niet stil, maar onderneem actie!

Bijlage 2: Docenten/mentor informatie.

De docent/mentor moet in de eerste plaats op de hoogte zijn van het fenomeen pesten. Vormen van pesten zijn:

- via e-mail, chatsites of What's App "stalken";
- een account hacken;
- uitsluiten van een groeps-App;
- volstrekt doodzwijgen;
- isoleren;
- psychisch, fysiek of seksueel mishandelen;
- een kring vormen of insluiten in de klas, gang of aula;
- buiten school opwachten, slaan of schoppen;
- op weg van en naar school achterna rijden;
- nooit de echte naam van een klasgenoot gebruiken, maar een bijnaam;
- voortdurend zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot;
- bezittingen maltrahteren of afpakken;
- cadeaus eisen of geld afpersen;
- jennen;
- het slachtoffer voortdurend de schuld van iets geven;
- het slachtoffer voortdurend uitschelden of tegen schreeuwen;
- opmerkingen maken over kleding
- beledigen;
- briefjes doorgeven;

Deze lijst kan nog verder worden uitgebreid: je kunt het zo gek niet verzinnen of leerlingen hebben het bedacht.

Iedere medewerker (docenten en OOP) is alert op groepsdynamiek en ongewone situaties. Zo nodig kan aan medewerkers gevraagd worden extra op een leerling te letten en wie degenen zouden kunnen zijn die de betrokken leerling lastig vallen.

Geen enkel kind heeft gevraagd om gepest te worden:

Fasen in een groep:

1. Oriëntatiefase.
2. Strijd- om- de- macht-fase.
3. Fase van het ontstaan van groepsnormen.
4. De productiefase.
5. Afsluitingsfase.

Het is van belang om de fase van het ontstaan van de groepsnormen (fase 3) **voor** de fase van de strijd om de macht (fase 2) te plaatsen. Dit kan door:

- omgangsregels af te spreken.
- schoolregels mee te delen.

Het onderwerp pesten bespreken door dit in het algemeen aan te kaarten, bijvoorbeeld als maatschappelijk item: de veilige school.

Vraag bijvoorbeeld in de klas:

- wie heeft er op de basisschool leerlingen gekend die gepest werden of die zelf pesten.
  - groepen vormen en gedragsregels afspreken om een pestprobleem in de klas te voorkomen.
  - afspraken maken over de aanpak van een pestprobleem in de klas.
- Hierbij kun je ideeën van leerlingen inventariseren en op het bord schrijven. Ook kun je dan eigen regels toevoegen.

- Schrijf ze op papier, laat alle leerlingen dit ondertekenen en geef een kopie mee voor de ouders.

Straffen

De dader realiseert zich vaak niet wat het effect is van zijn / haar gedrag en heeft daardoor ook begeleiding nodig. Deze begeleiding kan bestaan uit:

- Het geven van straffen.
- Excuses laten maken aan het slachtoffer.
- De oorzaak of oorzaken van zijn pestgedrag analyseren.
- Het laten inzien van de gevolgen voor de gepeste (empathisch vermogen vergroten).
- Duidelijke afspraken maken.
- De hulp van de ouders invoeren.

Gebleken is dat pas wanneer er drie strategieën tegelijkertijd worden toegepast er pas sprake kan zijn van een attitudeverandering. De nadruk moet gelegd worden op de emotioneel- affectieve component (3). Dit houdt voor de hulp aan de dader in dat:

1. Cognitief: er kennis en achtergrondinformatie wordt verschaft.
2. Conatief : er tegelijkertijd dwang wordt gebruikt in de vorm van duidelijke afspraken of regels onderling: van straffen wanneer de afspraken of regels worden overtreden en van een duidelijke afgesproken aanpak van het probleem.
3. Emotioneel- affectief: er nieuwe normen worden afgesproken en dat, wanneer leerlingen er blij van geven er andere normen op na te houden (dus blijven pesten), zij begeleid dienen te worden om op een andere, veilige manier met leeftijdsgenoten om te gaan.

Gesprek met de dader:

- Wat is er gebeurd volgens jou?
- Weet je waarom het gebeurd is?
- Hoe voelde je je?
- Hoe denk je dat de ander zich voelde?
- Vertel iets leuks, iets aardigs over de gepeste.

Wat is het moment dat je een expert inschakelt?

- Als het confronteren van de klas met de klassenafspraken niet meer werkt.
- Als er grotere pestverhalen komen uit mentorgesprekken of b.v. via ouders.
- Ook is het mogelijk om als mentor hulp in te roepen als je niet weet wat je precies met een 'kleinere' pestsituatie aan moet.

De experts nemen pestproblemen nooit over maar lossen deze op MET de mentor. Het team is daarin expert over de groepsaanpak, de mentor is de expert over zijn of haar klas.